

Bostad först

**FORSKAREN
MARCUS KNUTAGÅRD:**

Förändra relationen
mellan stödperson
och klient

KOMMUNERNAS
TIPS FÖR ATT LYCKAS
MED BOSTAD FÖRST

Skräddarsytt stöd efter de boendes behov

Välkommen till ett nytt sätt att tänka!

Hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden ökar i Sverige. Att hitta en hållbar lösning på problemet är brådskande och inkluderar en rad åtgärder på både nationell, regional och lokal nivå.

Men stora förändringar kan också inledas i mindre skala. Bostad först är ett nytt sätt att se på orsaker till och lösningar på hemlöshet. Arbets sättet i Bostad först utgår från att en egen bostad är en grundläggande mänsklig rättighet och att människor behöver ett tryggt boende för att kunna göra något åt sina livsproblem. Rent konkret erbjuds människor i akut hemlöshet ett eget förstahandskontrakt. Detta kombineras sedan med frivilliga och individuellt anpassade hjälpinsatser.

Arbets sättet är långt ifrån obeprövat. Internationell forskning såväl som utvärderingar från bland annat USA, Tyskland och Finland visar mycket goda resultat. Kvarboendefrekvensen är cirka 85-90 procent hos de som på detta sätt fått en bostad i kombination med relevanta stödinsatser. Beräkningar visar även att Bostad först är ett kostnadseffektivt arbets sätt i relation till andra boendelösningar.

Bostad först riktar i första hand in sig på att hjälpa personer med långvariga hemlöshetsproblem i kombination med missbruks- och/eller psykiska problem, de som konventionella arbets sätt har haft svårt att hjälpa. I Sverige har hemlöshetsarbetet traditionellt byggts på principen att människor först måste acceptera medverkan i behandling eller insatser för att socialtjänsten ska börja arbeta för en mer permanent boendelösning för personen. Det har ofta handlat om att kvalificera sig till ett eget boende genom att klättra i en så kallad boendetrappa. Bostad först fungerar annorlunda. En

viktig princip är att ge personen förutsättningar att förbättra sin livssituation, trots olika svårigheter. För de som arbetar med hemlöshetsfrågor handlar Bostad först alltså om ett perspektivskifte när det gäller tillvägagångssättet i det egna arbetet. I Bostad först ses bostaden som en rättighet och social grund, inte som villkorad belöning efter avklarad behandling. Fokus ligger i stället på långvarigt stöd på klientens villkor.

I SKL:s inriktningsdokument för kongressperioden 2012-2016 ingår följande uppdrag: "SKL ska ta till vara och sprida kunskap om metodutveckling gällande hemlöshet och att verka för att fler kommuner ges möjlighet att pröva modellen Bostad först".

Bostadsbristen i många svenska kommuner har hittills gjort det svårt för verksamheterna att omedelbart erbjuda förstahandskontrakt. Det som presenteras på följande sidor är exempel där verksamheterna i stor utsträckning försöker arbeta utifrån de grundläggande principerna i Bostad först, anpassade till de förhållanden som råder på bostadsmarknaden.

Bostad först är alltså ett beprövat, kostnadseffektivt och framgångsrikt sätt att arbeta. SKL vill med denna skrift inspirera fler kommuner att pröva arbets sättet. Bostad först kan inte lösa bostadsbristen i stor skala, men med politisk vilja kan boendesituationen lösas för några av dem som står allra längst bort från bostadsmarknaden – och det med ett arbets sätt som är rikt på mänskligt värde för både brukare och personal.

Anders Knappe
Ordförande
Sveriges Kommuner och Landsting

Bostad först är ett av SKL:s kongressuppdrag 2012-2016

Projektleddning/redaktör: Ove Ledin och Anna Lilja Qvarlander.

Ladda ner eller beställ Bostad först: webbutik.skl.se. Beställningsnr: 5377. **Kontakt:** ove.ledin@skl.se.

Skribent: Ida Måwe. **Foto:** Robert Blombäck (där inte annat anges). **Form:** Kombinera. **Tryck:** LTAB, 2015.

Sveriges Kommuner och Landsting, Hornsgatan 20, 118 82 Stockholm. 08-452 70 00, www.skl.se.

Omslagsfoto: Robert Blombäck.
Marie Hedström, teamledare för Bostad först i Göteborg, kramar om Pia Johansson som fått en egen lägenhet efter många år på olika akutboenden.

- 3** Mångfacetterat stödteam hjälper boende
 - 8** "Utmaningen är att förändra relationen mellan stödperson och klient"
 - 10** Forskarens tips till kommunerna
 - 12** Självständiga hyresgäster går vidare i livet
 - 16** Kamratföreningen G7 i Helsingborg
 - 18** Bostad först fick livet att vända för Diana
- Kommunernas Bostad först-tips: sidorna 7, 21 och 22.*

Pia Johansson har haft problem med droger sedan tonåren. Det egna boendet får henne att fokusera på andra saker. "Nu lagar jag min egen mat, kålpudding och annan husmanskost. Det är roligt. Ska köpa en mikrovågsugn också", berättar hon för Marie Hedström, teamledare för Bostad först i Göteborg.

Mångfacetterat stödteam hjälper boende »

I Göteborg försökte man införa Bostad först-tänket i en befintlig verksamhet. Det lämnade en del att önska. Därför bestämde man sig för att börja om och göra rätt. Idag är kommunen den enda i Sverige med ett ACT-team kopplat till Bostad först, vars sammansättning är skraddarsytt efter de boendes behov.

TEXT: IDA MÅWE · BILD: ROBERT BLOMBÄCK

Ar 2009 fick Social resursförvaltning i Göteborg i uppdrag att utreda hur kommunen skulle jobba med de allra mest utsatta. Representanter från förvaltningen hade varit på internationella konferenser om Bostad först och ville prova metoden. Det hela resulterade i projektet ”Bostad som grund”. Ett boende med ett 30-tal klienter valdes ut. Personalen fick åka på studieresa och lära sig om arbetssättet. Tanken var att man skulle tillämpa Bostad först i stödet, men det lyckades inte fullt ut.

– Det är tryggt och stabilt att fortsätta med samma personal, samtidigt blir det svårt att ändra arbetssätt med klienter du haft i över tio år. Det är svårt både för personal och boende, säger Marie Hedström, teamledare för Bostad först.

Ett annat problem var att Social resursförvaltning både stod för stöd och eventuella vräkningar. Boende och behandling blev inte separerat. Kritik framfördes från Bostad först-experten, som menade att satsningen inte levde upp till kriterierna. Då bestämde sig förvaltningen för att ta ett nytt grepp och köra Bostad först så metodtroget som möjligt.

År 2012 fick psykiatrisjuksköterskan Marie Hedström en förfrågan om att starta upp verksamheten och skapa ett ACT-team. Hon jobbade då på flera akutboenden i Göteborg.

– Jag bestämde mig för att först kartlägga behoven. Jag gick runt och frågade akut hemlösa på boendena. Deras önsknings var en egen bostad, att få lugn och ro och stöd på egna villkor, säger hon.

Ett ACT-team (Assertive Community Treatment) är en tvärprofessionell arbetsgrupp som arbetar uppsökande. Tanken är att samla alla kompetenser, så att den boende inte behöver söka hjälp själv. Det ACT-team Marie Hedström bildade hade sjukvårdsexpertis, en alkohol/drogterapeut, en socionom och en arbetsterapeut. Idag består Bostad först-verksamheten i Göteborg av 12 boende. Hyresgästerna får skraddarsytt stöd.

– Vilka som åker ut beror på behoven. Behöver hyresgästen hjälp med drogproblematik skickar vi

sådan kompetens, handlar det om sysselsättning kan sysselsättningsansvarig hjälpa, säger Marie Hedström och håller upp en rejäl kopp kaffe.

Vi befinner oss på Kronhusgatan i Göteborg där Bostad först idag delar lokaler med Bostad som grund. Här finns ett fikabord, där boende kan komma förbi på en kaffe. Marie Hedströms kollegor Annikki Sundholm och Gary Duncan sitter en bit bort och knappar på sina datorer. Annikki Sundholm hade arbetat inom socialtjänsten i 34 år innan hon blev alkohol- och drogterapeut i ACT-teamet. Det var en omställning att börja arbeta efter Bostad först-tänket.

– Den stora skillnaden är öppenheten. När jag jobbade med boende i andra former upplevde jag att klienterna sade vad de trodde att vi ville höra. De vågade inte vara ärliga. Här kan man lägga korten på bordet och visa sina tillkortakommanden.

Bostad först bygger på att hitta individuella lösningar för varje person, och att inte döma. Hemma hos hyresgästen är det personen själv som sätter reglerna. Annikki Sundholm tycker inte alltid det är enkelt.

– Jag är skolad i det gamla och får ofta bita mig i tungan och bolla med de andra i teamet. Att de boende kan komma hit och vara helt påverkade – det har jag haft svårt för.

– Ja, det kan bli livade diskussioner på våra klientgenomgångar. Här är det olika skolor som möts, säger Marie Hedström muntert.

Helen Pärleborn Nilsson är en av de första Bostad först-hyresgästerna. Hon flyttade in i sin lägenhet på Hisingen sommaren 2013.

– När jag flyttade in i lägenheten kändes det först panikartat. Det blev väldigt ensamt och jag ville inte alls bo

”Jag tänkte: hur ska det gå med städning? Och så kommer man in i lägenheterna och bara andas ut. Det är helt vanliga hem. De kan bo!”

Annikki Sundholm, alkohol- och drogterapeut i ACT-teamet, hade en del farhågor kring hur de boende skulle sköta sina lägenheter.

Första tiden i egen lägenhet var tuff för Helen Pärleborn Nilsson. Hon var van att ha människor omkring sig och tyckte det blev ensamt. Idag vill hon för allt i världen inte bli av med lägenheten.

Så skiljer sig arbetet i Bostad Först-verksamheten från det Göteborgs Stad gör för övriga personer i samma målgrupp

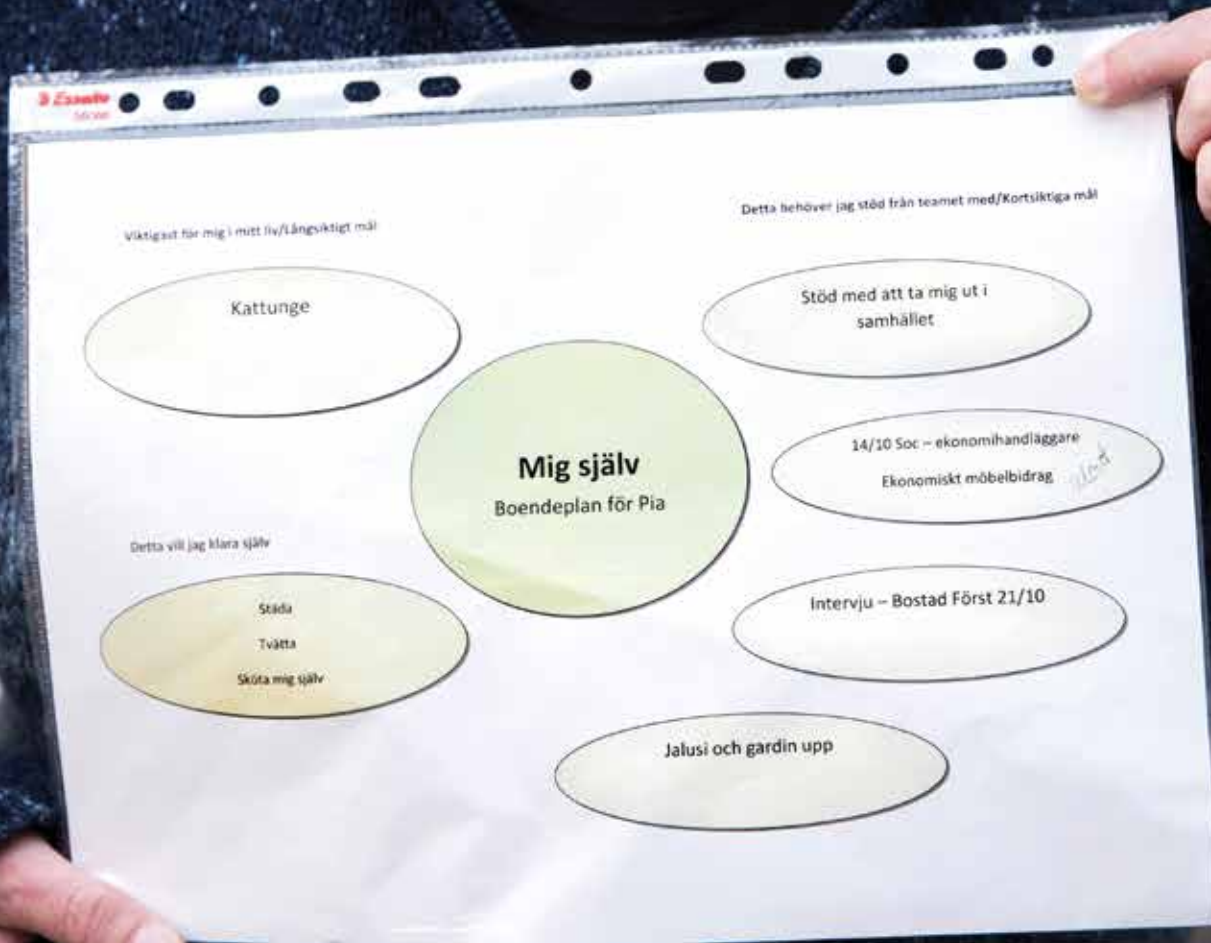
Den största skillnaden är att ett bredare stöd erbjuds till boende i Bostad först. I ACT-teamet finns flera olika kompetenser som kan hjälpa till med exempelvis terapeutiska samtal, drogproblematik och sysselsättning.

I övrig verksamhet utförs motsvarande stöd av behandlingsassistenter. En annan skillnad är att Bostad först är frivilligt. I övrig verksamhet blir brukarna placerade på boenden efter ett beslut från socialsekreteraren.

En stor skillnad är att drogfrihet inte är ett krav inom Bostad först, vilket det är för att få en egen lägenhet genom ordinarie verksamhet inom socialtjänsten.

Det viktigaste målet i Pia Johanssons liv är att få en kattunge. "Det är mina älsklingsdjur. De är självständiga och har en egen identitet".

Alla boende i Bostad först i Göteborg har en egen boendeplan, som innehåller långsiktiga och kortsiktiga mål.

Bostad först i Göteborg

› Bostad först i Göteborg är en permanent verksamhet som startade 2013. Det bedrivs idag som en stadsdelsövergripande verksamhet av Social resursförvaltning.

› Satsningen har utlovats 20 lägenheter av Fastighetskontoret under åren 2013–2014.

› Hyresgästen skriver kontrakt med fastighetsbolaget, som efter 18 månader kan tas över och bli ett eget förstahandskontrakt. Inga tilläggskontrakt tillämpas. Hyresgästen får stöd dygnet runt.

där. Skillnaden var stor från andra boenden där jag alltid haft folk runt mig, säger hon.

Under de senaste 20 åren har Helen Pärleborn Nilsson varit hemlös, missbrukat och bott på akutboenden. Det tog ett halvår innan hon började packa upp sina grejer i den nya lägenheten. Efter år på institutioner var hon osäker på om det skulle fungera.

- Jag var rädd för att ramla tillbaka eller misslyckas.
- Men det har ju gått jättebra, säger Marie Hedström.

– Jo, det har det ju. Idag vill jag för allt i världen inte bli av med det här. Men de som jobbar här är allt lite jobbiga, säger Helen Pärleborn Nilsson och ler pillemariskt.

Pia Johansson är en annan, relativt nyinflyttad hyresgäst. Hon berättar att hon är sjuk, kroppen bråkar. Det hårda livet på gatan har satt sina spår.

– Bostad först är jättebra, för man får all hjälp som man behöver. Jag behöver komma ut, men har svårt att göra det på egen hand.

Alla boende i Bostad först har en egen boendeplan, som innehåller både långsiktiga och kortsiktiga mål. Högst på Pia Johanssons önskelista står en kattunge.

– Katter är mina älsklingsdjur. Jag vill ha något att pyssla med.

Pia Johansson började med droger när hon var 13 år. De senaste åren har hon bott på akutboenden, precis som Helen Pärleborn Nilsson. Ingen av kvinnorna tycker att det är en bra miljö.

Alla boende i Bostad först har en egen boendeplan, som innehåller både långsiktiga och kortsiktiga mål.

– Det är bara förvaring. Det finns ingen chans för människor att sadla om eller göra något annat än droger om man bor där. Snarare måste man missbruka för att stå ut, säger Helen Pärleborn Nilsson.

Bostad först i Göteborg har potential att växa. Marie Hedström hoppas på politiska beslut om fler lägenheter årligen. David Lega (KD), kommunalråd i Göteborg, är positiv till modellen och skulle också gärna bygga ut satsningen.

– En bostad är, i många fall, en förutsättning för ett ordnat liv. Den som är hemlös har ofta sociala problem som sällan kan lösas utan tryggheten i ett stabilt boende.

Han menar dock att det är svårt att få fram lägenheter på grund av bostadsbristen.

– Vi måste bygga mycket fler lägenheter. Får vi bara fram tillräckligt med bostäder så är förutsättningarna goda, säger David Lega. •

High-five!
Pia Johansson och Marie Hedström känner varandra sedan tiden då Marie jobbade på stadens akutboenden. "Hon är jättebra", säger Pia.

KOMMUNERNAS TIPS: MALMÖ STAD

ANN SÖLLGÅRD
avdelningschef Sociala resursförvaltningen, Malmö stad

1. Varför blev ni intresserade av att införa Bostad först?

Vi hade mycket kontakt med Lunds universitet i frågor rörande hemlöshet och under vägs gång kom Bostad Först-debatten upp. Detta och internationella erfarenheter visade på att detta är en framgångsrik metod. Vi hade också konstaterat för länge sedan att boendetrappskonceptet inte är en fungerande modell. Politikerna i Malmö ställde sig helhjärtat bakom Bostad Först-tanken och vi startade en permanent verksamhet från början.

2. Vad är vinsten med detta arbetssätt?

Beräkningar tyder på att metoden är ekonomiskt fördelaktig samtidigt som klienterna själva upplever ökad livskvalité och självbestämmande. Det förefaller även som metoden ger klienterna rejält förbättrade möjligheter till social och fysisk rehabilitering.

3. Finns det något särskilt man bör tänka på när man inför Bostad först?

Mod. Att våga lita på forskningen som finns på området. Metoden bygger på god kontakt mellan samtliga inblandade parter, det är viktigt att skapa utrymme för detta. Flexibilitet och hög tillgänglighet hos personalen är ett måste.

4. Vad är ert nästa steg?

Bostad Först bedrivs idag som en kommunövergripande verksamhet inom Sociala resursförvaltningen och vi har inga planer på att utöka verksamheten. Istället är vår ambition är att förankra arbetsmetoden i de fem stadsområdena så att det blir en del av det ordinarie arbetet.

5. Hur skiljer sig arbetet i Bostad Först-verksamheten från det kommunen gör för övriga personer i samma målgrupp?

I Bostad först har vi en högre personaltäthet i förhållande till deltagare: max 12 deltagare per socionom. Detta gör att utrymme finns för oplanerade möten och samtal och att vi med kort varsel kan erbjuda de insatser som efterfrågas. Vi har inga krav på drogfrihet utan utgår från den normalitetsprincip som gäller inom hyreslagen, det vill säga att deltagaren behåller sitt kontrakt så länge man inte stör, förstör och betalar sin hyra i tid. Vår tillgänglighet och flexibilitet gör att relationen och förtroendet mellan målgruppen och verksamheten generellt är högre. •

KOMMUNERNAS TIPS: SOLLENTUNA KOMMUN

BRITTA ÅKERLUND
avdelningschef på Socialkontoret, Sollentuna kommun

1. Varför blev ni intresserade av att införa Bostad först?

Vi har följt forskningen som konstaterar att trappstegsmodellen inte är så gångbar. Samtidigt har vi tittat på de Bostad först-projekt som börjat i Sverige och förstått att detta även är en kostnadsfråga, tillfälliga boenden är dyrare än egna lägenheter.

2. Vad är vinsten med detta arbetssätt?

Det finns en ekonomisk vinst i detta, men jag är också övertygad om att det ger en bättre livskvalité för de boende. På det här sättet vet de var de ska bo både imorgon och nästa vecka. Det är en trygghet som ger välbefinnande.

3. Finns det något särskilt man bör tänka på när man inför Bostad först?

Ja, det är att redan i ett tidigt skede ta kontakt med fastighetsägare. Har man inte med dem på tåget är det svårt att komma vidare. Det är A och O.

4. Vad är ert nästa steg?

I Sollentuna har vi redan från börjat gjort Bostad först till en del av vår ordinarie verksamhet. Det är inget projekt. Vi kommer att fortsätta med verksamheten och utvärdera Bostad först-arbetet. Idag utnyttjar vi inte de 4-5 lägenheter vi har, så arbetet är fortfarande i sin linda.

5. Hur skiljer sig arbetet i Bostad Först-verksamheten från det kommunen gör för övriga personer i samma målgrupp?

Den största skillnaden är att en person som beviljas insatsen Bostad först inte behöver uppvisa nykterhet och drogfrihet för att få tillgång till en lägenhet. Principen är bostaden först, sedan individuella stödinsatser. •

Forskaren Marcus Knutagård vill ändra riktning i den svenska hemlöshetspolitiken

”Utmaningen är att förändra relationen mellan stödperson och klient”

Marcus Knutagård

Ge hemlösa en egen bostad. Erbjud sedan massiva hjälpinsatser. Det är i korthet vad Bostad först går ut på. Forskaren Marcus Knutagård brinner för att sprida metoden över landet.

TEXT: IDA MÅWE · BILD: ROBERT BLOMBÄCK

Bostad först riktar sig till personer i akut hemlöshet. Tanken är att de ska erbjudas ett eget förstahandskontrakt kombinerat med hjälpinsatser. Boendet är inte kopplat till några särskilda villkor utöver hyreslagstiftningen, den boende behöver exempelvis inte vara drogfri. Däremot ska hyresgästen vara motiverad till att förändra sitt liv och ta emot stöd. Marcus Knutagård forskar om hemlöshet på Socialhögskolan i Lund. Han kom i kontakt med Bostad först när han skrev sin avhandling om dagens befintliga system med boendetrappor. I slutet lyfte han metoden som ett positivt exempel.

– Bostad först har provats i bland annat i USA, Tyskland och Finland. Resultaten har varit goda, cirka 85–90 procent av de som fått en bostad i kombination med rehabilitering har lyckats behålla sina kontrakt.

Socialhögskolan vid Lunds universitet, med Marcus Knutagård i

spetsen, har genom åren blivit drivande i att ändra riktning i den svenska hemlöshetspolitiken. År 2009 bjöd de in representanter från Sveriges kommuner för att sprida Bostad först. Gensvaret var stort.

– Flera kommuner var på hugget. Jag tror orsaken var att flera saker sammanföll: forskningen visade på goda resultat och det svenska systemet behövde omprövas. Vi hade också en ny rektor på Socialhögskolan som ville driva dessa frågor.

Marcus Knutagård tycker att den stora utmaningen med Bostad först i en svensk kontext är att förändra relationen mellan stödpersonen och klienten. Som det är idag är många hemlösa misstänksamma mot socialtjänsten. Det beror på en kultur där socialtjänstens funktion till stor del har varit att kontrollera att klienterna sköter sig. Bostad först präglas av ett helt annat tankesätt. Här råder öppen-

het och tanken är att den boende ska kunna berätta om sina problem och få hjälp där hen står.

– Det är en oerhörd vinst om man kan få de boende att känna tillit. I Sverige har det visat sig att en viktig komponent är att stödpersonen tror på modellen. Det vi försöker titta på nu är om den ökade tilliten som uppstår mellan hyresgäst och socialarbetare kan överföras till att hyresgästen upplever en större tillit till socialtjänsten i stort och andra berörda myndigheter.

”När vi har räknat enkelt på detta i Malmö, Helsingborg och Stockholm ser man att Bostad först innebär stora besparingar.”

Marcus Knutagård

Idag har flera kommuner en fungerande Bostad först-verksamhet och det finns ett nätverk där representanter utbyter erfarenheter. Men en sak som enligt Marcus Knutagård skulle utmana systemet fullt ut är att hyresgästen får förstahandskontrakt på en gång. Det är bara i Karlstad som man fått det att fungera. På andra ställen har den boende en andrahandslägenhet, men skriver ändå under kontrakt med bostadsbolaget själv.

– Att hyresgästen står på kontraktet och inte socialtjänsten är viktigt symboliskt. Det gör att man närmar sig ursprungsidén. Det viktigaste är att hyresgästen känner att de har kontroll över sin egen dörr, att det är deras bostad som de får göra till sin.

En viktig princip inom Bostad först är att synen på bostad och behandling ska separeras. De ska inte vara beroende av varandra. En annan princip är den om skademinimering. Det handlar om att ge personen förutsättning att förbättra sin livssituation så gott det går, trots missbruk. Missbruket kan minska eller ändra karaktär, men det kanske inte försvinner.

– Det här kan vara komplicerat för stödpersonal, säger Marcus Knutagård.

En tredje princip är att stödet ska finnas där så länge klienten behöver. Det är också en omställning.

Tidigare system har byggts på att socialtjänsten har gjort en stödsats i sex månader och sedan ansett sig klara. Men det fungerar sällan för en person som varit missbrukare i 30 år.

– Det kommer att bli återfall. Det har tidigare straffat sig i boendetrappan, men här har personen kvar bostaden och den kan bli en förutsättning för återhämtning, säger Marcus Knutagård.

Idag är den vanligaste modellen i Sveriges kommuner ett system med boendetrappor. I korthet går det ut på att bostaden används som belöning för den som sköter sig. Den hemlösa kan klättra från natthärbärge och olika korttidsboenden till eget förstahandskontrakt. Enligt Marcus Knutagård gör bostadstrappan att folk fastnar i systemet på olika sätt. Veldig få som får boende genom socialtjänsten tar över sina lägenheter idag. Vissa åker ut, andra sitter kvar på andrahandskontrakt i årtionden.

– Frågan är väl egentligen om det är så bra att socialtjänsten är hyresvärd? Idag läggs mycket jobb ned på att sköta administrationen av detta. Dessutom är reglerna skapade utifrån hur socialtjänsten tror att bostadsbolagen vill ha det, och inte utifrån vad som är bäst för de hemlösa, säger han.

Ett annat problem som han ser är att man i kommunerna har delat upp klienternas liv i olika delar. Det har varit en bostadssam-

ordnare som tittat på bostadssituationen, en missbruksenhet som tagit hand om rehabilitering och så vidare. Dessa enheter har inte alltid samverkat.

– En enhet kan bevilja behandling för en klient som behöver detta samtidigt som den andra enheten avhyser vederbörande från sin lägenhet. I Bostad först får den boende hjälp av ett stödteam med alla delar i livet.

”Bostad först har provats i bland annat i USA, Tyskland och Finland. Resultaten har varit goda.”

Systemet med boendetrappan är också kostsamt. Det är dyrare att ha människor på härbärgen, lägenhets hotell och akutboenden, än i egna hyreslägenheter.

– När vi har räknat enkelt på detta i Malmö, Helsingborg och Stockholm ser man att Bostad först innebär stora besparingar, avslutar Marcus Knutagård. •

Marcus Knutagårds tips till kommunerna

- !** **Det är viktigt att ha med alla centrala aktörer** i ett tidigt skede: Bostadsföretag, politiker och chefer. Ett förslag är att anordna seminarier, förklara dokumenterade resultat och redovisa internationella framgångar. Det är viktigt att ha en tydlig kommunikation, så att bostadsföretagen har EN person att vända sig till och inte en djungel av tjänstemän som kopplar dem vidare i organisationen.
 - !** **Tänk efter hur ni utformar stödteamet.** Det är viktigt att stödpersonerna tror på den enskildes förmåga, utan att ställa krav. Stödteamet bör också vara med på seminarier för att förstå tanken med Bostad först. Ny forskning visar att det är effektivt att ha med personer med egen erfarenhet av hemlöshet i stödteamen.
 - !** **Knyt kontakter med frivilligorganisationer.** De kan ha större flexibilitet i sin verksamhet, eftersom folk ofta arbetar ideellt. De kanske kan bidra med möbler från sin secondhand butik, hjälpa till med flytt, eller helt enkelt sköta drif-
- ten som i Örebro (se sidan 18). Sociala företag och frivilliga organisationer kan även ge boende möjlighet till arbete, studier och meningsfulla fritidsaktiviteter.
- !** **Använd de boendes egna erfarenheter** som kunskapskälla. Lyssna till deras synpunkter. Det är också viktigt att tidigt koppla på det större perspektivet: hur ska de kunna ta sig tillbaka till ett integrerat liv. Det handlar både om bostad, men också om socialt sammanhang och försörjning.
 - !** **Fundera på var Bostad först-lägenheterna ska ligga.** Forskningen pekar på att det bästa är om lägenheterna är utspridda i det ordinarie bostadsbeståndet.
 - !** **Ta kontakt med de kommuner som har kommit igång** eller är på gång med Bostad först (se sidan 24) för stöd och tips.
 - !** **Det är viktigt med uppföljning, utvärdering och forskning.**

Bostad först-principer:

- › En bostad är en grundläggande mänsklig rättighet.
- › Samtliga klienter ska bemötas med respekt, värme och medkänsla.
- › Man åtar sig att arbeta med klienter så länge som de behöver det.
- › Lägenheterna ska vara utspridda i det vanliga lägenhetsbeståndet.
- › Bostad och behandling ska vara separerade från varandra.
- › Konsumenten har självbestämmanderätt.
- › Arbetet ska orienteras mot återhämtning och skadereduktion.

Källa: Tsemberis, Sam J. (2010) *Housing First. The Pathways Model to End Homelessness for People with Mental Illness and Addiction*. Center City, Minnesota: Hazelden.

Verksamhetens kännetecken	Bostad först originalmetoden	Vanliga utgångspunkter i ordinarie verksamhet inom socialtjänsten i Sverige	Bostad först enligt de svenska kommuner som är igång (och som medverkar i detta magasin)
Eget förstahandskontrakt	Ja	Nej	Oftast inte
Bo kvar i samma lägenhet från dag 1	Ja	Oftast inte	Ja
Lägenhet integrerad i ordinarie bestånd	Ja	Olika	Ja
De villkor som gäller är enbart hyreslagens	Ja	Nej	Ja
Frivilligt stöd utifrån individuella behov	Ja	Vanligt med villkorat stöd	Ja

Källa: SKL.

Läs mer om Bostad först:

- › Bostad först enligt Lunds universitet. Sök på: www.soch.lu.se
- › Knutagård, Marcus & Arne Kristiansen (2013) *Not by the Book: The Emergence and Translation of Housing First in Sweden*. *European Journal of Homelessness*, 7 (1): 93-115. Ladda ned på feantsaresearch.org.
- › www.skl.se
- › Rønning, Rolf, Knutagård, Marcus, Heule, Cecilia & Swärd, Hans (2013) *Innovationer i välfärden - möjligheter och begränsningar*. [Innovations in welfare - possibilities and limitations]. Stockholm: Liber.
- › Tsemberis, Sam J. (2010) *Housing First. The Pathways Model to End Homelessness for People with Mental Illness and Addiction*. Center City, Minnesota: Hazelden.

Självständiga hyresgäster går vidare i livet

I Helsingborg har Bostad först-satsningen gett ringar på vattnet. Boende har blivit handledare på universitetet och startat en egen kamratförening.

- Vårt mål är att göra oss själva arbetslösa i takt med att de boende blir mer självständiga, säger Fatima Stjärnqvist, teamansvarig för Bostad först-verksamheten.

TEXT: IDA MÄWE · BILD: ROBERT BLOMBÄCK

Helsingborg är en av de kommuner i Sverige som har längst erfarenhet av Bostad först. Från 2010 till 2013 pågick ett försöksprojekt i staden. Det var framgångsrikt. Kvarboendenivån låg på över 80 procent. En tredjedel av de boende blev drogfria. Dessutom konstaterades att deras livssituation blev bättre även på andra områden, som ekonomi, sociala relationer och hälsa. Idag är Bostad först en permanent verksamhet i Helsingborg, som omfattar 30 lägenheter. Staden satsar.

- Nyligen stängde Hemlösas hus, ett härbärge här. Staden såg att det bara handlade om förvaring av människor och ville inte stödja det. Följden blev att vi fick sju nya lägenheter, säger Fatima Stjärnqvist, och visar oss ned till Bostad först-lokal-

erna som ligger i en mysig källare på Guldsmedsgatan i Helsingborg.

Här finns ett rymligt kök och ett vardagsrum med röda skinnsoffor, tv och sällskapsspel. På soffbordet ligger fotoalbum med bilder från gemensamt julfirande och uppdukad midsommarbuffé. Väggarna pryds av tidningsklipp som skildrar Bostad först-verksamheten.

- Det är de boende själva som bestämt hur lokalen ska utformas och vilka förhållningsregler som gäller här, säger Fatima Stjärnqvist och hälsar på sin kollega Christel Hult som sitter i kontoret innanför vardagsrummet.

Det politiska stödet har varit viktigt i Helsingborg. En annan framgångsfaktor stavas medmänsklighet.

Så skiljer sig arbetet i Bostad Först-verksamheten från det Helsingborgs stad gör för övriga personer i samma målgrupp

Övriga i samma målgrupp bor oftast i kollektivt korttidsboende där det finns personal dygnet runt. Om de har egna lägenheter får de inte ha husdjur i lägenheterna, inte använda droger eller dricka alkohol. Inom Bostad först finns inga sådana krav. Det som gäller är att följa hyreslagen.

Inom Bostad först arbetar man med individuellt stöd enligt "case management"-

modellen. De tänker på helhet och långsiktighet, gör individuella handlingsplaner för mål i livet och samverkar också med andra aktörer för att kunna ge rätt stöd. Detta gör att de boende inte hamnar mellan stolarna, vilket varit ett stort problem i övrig verksamhet. De som bor i träningslägenheter och dylikt har stöd på dagtid, men inte dygnet runt som det är inom Bostad först.

Finn Larsen har bara bott i sin nya lägenhet några månader, men det mesta har kommit på plats. "Det är som att komma från helvetet till himlen. Lägenheten betyder att jag kan träffa min son precis när som helst. Och när han kommer ska det vara städlat och finnas mat".

Finn Larsen fick kontakt med Bostad först för tre år sedan. Sedan dess har det mesta blivit bättre. "Bostad först-personalen hjälper mig med struktur. Det är viktigt när man har ADHD", säger Finn Larsen och dricker kaffe tillsammans med Fatima Stjärnqvist, som är teamansvarig för Bostad först.

Hunden Chicko är Finns nära vän. Han har följt med från livet på gatan. "När vi flyttade in gick Chicko runt, runt i lägenheten. Han var inte van att vara inne så mycket. Men nu har han vant sig", säger Finn.

Bostad först i Helsingborg

› Bostad först i Helsingborg började som ett försöksprojekt 2010. Idag är det en permanent verksamhet som omfattar 30 lägenheter.

› De boende bor utspridda över staden och får stöd av tre vägledare som finns tillgängliga dygnet runt. Kvarboendeprocenten ligger på 86,7 procent.

› I Bostad först får de boende ett förstahandskontrakt direkt. Men det finns särskilda tilläggsavtal, som exempelvis gäller besittningsrätten. Fungerar det bra rivs tilläggsavtalen efter två år.

Stödteamet arbetar mycket med att locka fram de boendes styrkor. Om personen varit påverkad i 25 av 30 dagar, så fokuserar vägledarna på de fem drogfria dagarna.

– Vad gjorde personen för att hålla sig nykter dessa dagar? Vilka strategier användes? Hur kan dessa perioder bli längre?, säger Fatima Stjärnqvist.

Hon tycker att arbetssättet fallit sig naturligt för personalen. Det är när stödet involverar andra funktioner i staden som det kan uppstå problem. Det kan exempelvis handla om psykakuten.

– Där har vi haft svårt att få till något bra samarbete. Vi blev lovade en direkt ingång, men det var inte förankrat i organisationen.

I Helsingborg har man sedan starten arbetat med att få de boende delaktiga i Bostad först-verksamheten. De deltar i husmöten, styrgruppsmöten och konferenser. Deras erfarenheter och kunskaper används för att utveckla verksamheten. Flera boende har tagit över sina Bostad först-kontrakt och gått vidare i livet. En del har börjat jobba, andra har gått en mobileringskurs på universitetet som bedrivs av Socialhögskolan i Lund. Syftet med kursen är att skapa ett utbyte mellan studenter och brukare med erfarenhet av hemlöshet.

– Vi har tre deltagare som gått där, och en som blivit handledare för socionomstudenter, säger Fatima Stjärnqvist stolt.

Lokalerna på Guldsmedsgatan är en mötesplats, ett ställe där man kan ta en kopp kaffe och prata med andra i en liknande situation. Finn Larsen brukar ofta komma förbi med hunden Chicko. Finn Larsen fick sin lägenhet för tre månader sedan. Efter 45 år av missbruk kämpar han för att bli drogfri. Lokalen hindrar honom från

att gå till missbrukargänget nere vid tågstationen.

– Numera går jag åt andra hållet när jag ska ned på stan. Det handlar om att undvika sammanhanget. Suget finns alltid där.

Finn Larsen blev utslängd hemifrån som 12-åring. Sedan gick det utför. Han började ta droger för att få ordning på röran i huvudet. Vid 58-års ålder har han nu fått diagnosen ADHD.

– Att få den diagnosen, det var en av de bästa dagarna i mitt liv. Många bitar föll på plats när jag och Fatima besökte läkaren.

”Bostad först är det bästa som hänt mig”, säger Finn Larsen. Han fick sin lägenhet för tre månader sedan. Efter 45 år av missbruk kämpar Finn för att bli drogfri.

Idag får han mycket stöd från Bostad först-teamet för att strukturera upp sin tillvaro. Det kan handla om att göra ett schema för dagen, planera mat och skriva upp saker i kalendern. Lägenheten betyder att han kan träffa sin 12-åriga son regelbundet. I somras tog Finn Larsen med sig sonen på det sommarläger som Bostad först anordnade. De sov borta i tre nätter och fiskade ihop.

– Det var första gången vi var på semester tillsammans. Jag kom mycket närmare mitt barn. Bostad först är det bästa som hänt mig, säger han. •

Finn, som nyligen fick diagnosen ADHD, menar att stödet som han får genom Bostad först är ovärderligt. ”Stödet och den sociala verksamheten betyder allt. Utan det hade jag inte klarat mig”.

Läs mer om verksamheten i Helsingborg på nästa uppslag.

Bostad är en viktig bit i livet, liksom att ha ett socialt sammanhang. I Helsingborg har några tidigare Bostad först-deltagare startat kamratföreningen G7.

Kamratföreningen G7 i Helsingborg

G7, vilket står för Grupp 7 efter att det var sju personer som startade gruppen, riktar sig till människor som är socialt utsatta. De hittar på gemensamma aktiviteter som att grilla, åka och fiska eller spela kubb. Denna torsdag träffas G7 i Bostad först-lokalerna för att laga mat och lära sig göra knopar.

Vänster: Marianne Månsson visar de andra hur man med avancerad knopteknik kan göra armband. Joakim Lantz följer hennes handarbete med intresse.

- Vårt mål är att det här ska bli en riktig förening med egen lokal. Tanken är att vi medlemmar ska kunna stötta och hjälpa varandra. Det kan exempelvis handla om kontakter med myndigheter, som försäkringskassan, säger han.

Nedan: Annette Persson och Ingemar Rosenqvist förbereder middagen.

Vänster: Ett flertal personer dyker upp och alla hälsar hjärtligt på varandra. Ingemar Rosenqvist, en av initiativtagarna, går ut i köket och börjar hacka vitlök till köttfärsåsens. Provsamak gör Annette Persson.

- Vi är ett kompisgäng som hänger ihop under nyktra former. För mig betyder G7 att jag har något att göra på torsdagar. Vi pratar om allt mellan himmel och jord, allt utom droger och alkohol, säger Ingemar Rosenqvist.

Nedan: Det börjar bli kväll och mörkret har fallit utanför källarlokalerna. Inne på kontoret sitter Christel Hult fortfarande kvar och jobbar vid datorn. Hon menar att G7 fyller en väldigt viktig funktion.

- Det är så oerhört mycket som förändras i livet när man får en egen bostad. Det är när de första sex månaderna gått, och det nya sjunkit in, som det verkliga jobbet börjar. Vad ska man göra med sitt liv och hur bryter man ensamheten?

Bostad först fick livet att vända för Diana

Det Diana Nilsson uppskattar mest med ett eget boende är möjligheten att få vara ifred. Att kunna stänga dörren om sig och sedan sitta i sängen, och exempelvis lösa korsord.

Vänster: "Min säng är min borg. De första två veckorna låg jag bara här och lyssnade på ljuden."

Höger: Diana Nilsson och hennes vägledare Christer Eriksson har träffats regelbundet under 1,5 år. Den största utmaningen har varit att bygga förtroende. Men sakta men säkert har relationen växt. "Han är en klippa", säger Diana Nilsson.

Örebro är den enda kommunen i landet där Bostad först drivs av frivilligorganisationer. Diana Nilsson hade varit bostadslös i 15 år när hon fick sin egen lägenhet.

- Det första jag gjorde var att köpa en ny säng. Det var så viktigt att få känna sig ren när jag vaknade.

TEXT: IDA MÅWE · BILD: ROBERT BLOMBÄCK

Diana Nilsson visar stolt upp sin välmöblerade etta. I ena hörnet står en grön soffa med svarta kuddar. På bordet intill står en antik skrivmaskin och ett stearinljus omgivet av höstlöv. Ett korsordslexikon och en faktabok om spindlar ligger på golvet. Men det mest centrala i lägenheten är sovplatsen.

- Min säng är min borg! De första två veckorna låg jag bara här och lyssnade på ljuden. Jag registrerade hur det lät när någon låser dörren eller går i trapporna. De ljuden hade jag inte hört på 15 år, säger Diana och slår sig ned på sängen. Bara en sådan sak att jag fick post!

Det är en gråmulen höstdag i Örebro. Ute på gården nedanför oss leker ett par barn. Att Diana Nilsson blev hemlös berodde på en rad omständigheter. En sjukdom gjorde att hon tog mycket värktabletter och blev beroende. Hennes två flickor omhändertogs och hon blev till slut vräkt. Sedan följde många hårda år på Örebrosgator. Diana sov ibland i en trädgård täckt av en presenning, andra nätter kurade hon ihop på urinerade golv på stadens offentliga toaletter.

- På morgonen sprang man in på parfymavdelningar och sprayade på sig för att inte lukta piss. Det gällde att vara gatusmart.

Det var sommaren 2013 som det vände. Diana Nilsson fick en egen lägenhet genom Bostad först. Först trodde hon inte det var sant. Genom åren har Diana förlorat tilliten både till myndigheter och människor i stort.

- När jag fick beskedet var det som dött i mig. Jag vågade inte hoppas. Den inställningen har jag behövt för att överleva. Men det här fungerar och det beror på bra människor som håller sina löften.

Det är Verdandi och Hela Människan Ria-Dorkas som driver Bostad först i Örebro. Verksamheten omfattar 10 lägenheter, utspridda i staden. Alla boende får en vägledare, som de förväntas träffa minst en gång i veckan.

- För oss handlade de första mötena om att bygga upp ett förtroende. Har man i 15 år blivit dåligt behandlad hos varenda människa tar det lång tid att skapa. Det har varit en resa, säger Christer Eriksson, som är Dianas vägledare.

"Bostad först har lyckats med det som vi i kommunen misslyckats med."

Rasmus Persson (C) kommunalråd, Örebro

- Ja, tilliten är svårast för mig. Det som är bra med Bostad först är att ni hanterar mig som vilken människa som helst. Sedan är det viktigt för mig att ha samma kontaktperson. Christer är mänsklig och lätt att prata med, säger Diana.

I början träffades de flera gånger i veckan. Idag har Diana tagit över sitt förstahandskontrakt och mötena har glesats ut. När de väl ses kan det handla om saker

Bostad Först i Örebro

► Bostad först i Örebro är ett projekt som drivs av Verdandi och Hela Människan - Ria-Dorkas. Projektet löper 2013-2015.

► Satsningen omfattar 10 lägenheter från det kommunala bostadsbolaget Örebrobostäder, idag med åtta boende och två på väg in.

► Hyresgästerna skriver kontrakt med personalen på Bostad först. Efter nio månader kan de ta över sitt kontrakt om de följt hyreslagen.

Lägenheten har bidragit till att Dianas liv har ordnat upp sig. Hon har återtagit kontakten med sina döttrar och besöker ofta sin mamma. "Nu vill jag att mina barn ska komma till mig hela tiden. De är så glada för mig. Jag var deras största oro"

som Diana inte känner sig trygg med, exempelvis kontakt med myndigheter eller sjukvård.

– I början hade du ingen tilltro till någon. Nu går det framåt med stormsteg. Du har både varit hos tandläkaren själv och bytt vårdcentral, säger Christer Eriksson och Diana sträcker lite på sig.

Innan Bostad först startade i Örebro gjordes en ordentlig förstudie. Det skapades även tidigt en ledningsgrupp med representanter från andra verksamheter som socialtjänst, landsting och beroendecentrum.

– Det innebär att vi idag har ingångar till alla dessa verksamheter och kan slussa våra boende vidare vid behov. För mig är det bara ett samtal bort, säger Anna-Lena Lindqvist, chef för Bostad först i Örebro, när vi ses på hennes kontor i Föreningarnas hus i Örebro.

I många andra kommuner ligger Bostad först-verksamheten under socialförvaltningen. I Örebro ger kommunen endast bidrag till verksamheten. Anna-Lena Lindqvist, som arbetar för Verdandi, ser flera fördelar med att verksamheten är separerad från kommunen.

– Vi kan jobba på ett annat sätt för att det inte byggs på biståndsbeslut. Vi har också genomförandeplaner, men jobbar med individen här och framåt.

För att delta i Bostad först måste man ha uttömt sina möjligheter till de bostadsalternativ som kommunen erbjuder. Enligt Anna-Lena Lindqvist handlar det om människor som ofta är besvikna på samhället och socialtjänsten.

– Jag tror att det har känts skönt för dem att det här inte drivs av socialtjänsten, utan av frivilligorganisationer.

Anna-Lena Lindqvist har tidigare arbetat inom socialtjänsten och menar att det är en stor skillnad i tänket och arbetssättet. Att bestämma saker över hyresgästens huvud är inte accepterat inom Bostad först. Här handlar det snarare om att vara lyhörd inför individens behov.

– Jag tycker det svåraste har varit att vänta in. Jag kan vilja en massa saker, se att det kanske skulle behövas sättas in behandling, men här är det individen som bestämmer. Man får bromsa sig själv.

Hon menar att synsättet även var nytt för personalen. De första månaderna pratade de mycket om frågorna, studerade modellen och forskningen.

– Vägledarna grundades i tänket och idag tycker jag att de gör ett fantastiskt jobb.

Bostad först i Örebro är ett projekt som löper fram till slutet av 2015. Enligt Anna-Lena Lindqvist har resultatet hittills varit mycket goda. Genom Bostad först får de boende en stabilare tillvaro, dessutom sparar kommunen pengar.

– Jag tycker att fördelen är att vi kan jobba olika från individ till individ. För alla har skilda behov, och det är viktigt att lyssna till det. Vi finns med dem hela tiden, säger Anna-Lena Lindqvist.

Rasmus Persson (c) är kommunalråd i Örebro med ansvar för social välfärd. Han säger att Bostad först-projektet varit så lyckat att det kommer att bli permanent verksamhet.

– Nu gäller det att hitta fler bostäder. Eftersom Bostad först lägenheterna går över till förstahandskontrakt måste vi hela tiden hitta fler.

Enligt Rasmus Persson kommer politikerna i Örebro sätta press på privata fastighetsägare genom exploateringsavtal, där det står att en viss procent av fastighetsägarnas bestånd ska gå till sociala ändamål.

– Bostad först har lyckats med det som vi i kommunen misslyckats med. Målgruppen har redan ett bagage hos socialtjänsten, därför är det bra att frivilligorganisationer sköter driften. Jag tycker att upplägget här fungerar jättebra. •

Så skiljer sig arbetet i Bostad Först-verksamheten från det Örebro kommun gör för övriga personer i samma målgrupp

Den stora skillnaden i just Örebro är att Bostad först är en fristående verksamhet, som brukaren söker sig till frivilligt. I Örebro kommun finns en rad olika boendeformer för målgruppen, och för de flesta gäller olika krav, bland annat krav på drogfrihet. Den boendeformen som ligger närmast Bostad först är övergångsbostäder. Det är en helt vanlig lägenhet som klienten hyr i tredjehand från det kommunala bostadsbolaget, men även här finns

dock en del krav. De som kommer till kommunen har kontakt med en socialsekreterare, och vid biståndsbeslut måste socialtjänsten först göra en bedömning. Finns det drogmissbruk och skulder är det inte sannolikt att socialsekreteraren gör bedömningen att personen klarar eget boende. Här är både arbetssättet i Bostad först och personalen i en frivilligorganisation friare. I Bostad först sätts också ett större stöd in än i övriga boendeformer.

”Det som är bra med Bostad först är att ni behandlar mig som vilken människa som helst.”

Diana Nilsson

KOMMUNERNAS TIPS: STOCKHOLMS STAD

**LINN
HEMMINGSSON**

projektledare för
Bostad först,
Stockholms stad:

1. Varför blev ni intresserade av att införa Bostad först?

Som jag förstår det kom inspirationen från den kunskapsöversikt som Socialstyrelsen i samråd med Boverket tog fram 2009. Socialförvaltningen fick samma år i uppdrag att pröva att utveckla Bostad Först och har sedan dess haft ett uppdrag att fortsätta att utveckla modellen.

2. Vad är vinsten med detta arbetssätt?

Bättre relationer och ökad öppenhet. När boende fått lägenhet förbättras deras möjlighet att ta emot stöd. Dessutom förbättras relationerna mellan boende och stödpersonal, då boendet inte är villkorat finns inte misstänksamheten. Hyresgästen behöver inte ljuga eller mörka, och då är det lättare att ha en dialog.

3. Finns det något särskilt man bör tänka på när man inför Bostad först?

Det är viktigt att lägga krut på stödet, att det finns kompetens i teamet som ska utföra det. Stödet ska vara lättillgängligt och individanpassat. Det är också viktigt att det finns struktur och görs systematiska bedömningar och uppföljningar. Vad är viktigt för den boende just nu? Teamet ska kunna erbjuda olika stöd i skilda faser.

4. Vad är ert nästa steg?

Under den sista projektperioden, som tar slut december 2015, är fokus på att utöka antalet klienter som ingår i Bostad Först, samt på att utveckla kvaliteten på boendestödet. Förvaltningen har också i uppdrag att ta fram förslag på modell för fortsatt drift av stödet i Bostad Först i Stockholms stad senast i juni 2015.

5. Hur skiljer sig arbetet i Bostad Först-verksamheten från det kommunen gör för övriga personer i samma målgrupp?

Den stora skillnaden är att Bostad först innebär en långsiktig, uppsökande och individanpassad stödsats. Akut hemlösa som inte ingår i Bostad först frekventerar ofta akutboenden och lågtröskelboenden. De får stöd kopplat till dessa boenden, men när de inte är på plats på boendena upphör stödet. Stöd och boende är alltså kopplat till varandra, vilket det inte är i Bostad först. •

Hallå där,

JOHANNA LARSSON (M) ORDFÖRANDE I SOCIALNÄMNDEN I KARLSTADS KOMMUN

Ni är den enda kommunen i Sverige som fått loss ett riktigt förstahandskontrakt inom ramen för Bostad först. Hur gjorde ni?

I Karlstad finns det stor politisk enighet kring Bostad först. Det har varit en fördel. Vi bjöd in fastighetsägare till en första träff där kommunstyrelsens ordförande medverkade. Det blev både ett informationsmöte kring Bostad först och en diskussion om bostadssituationen överlag i Karlstad. Denna träff följdes senare upp av ytterligare ett möte. Intresset väcktes hos bostadsbolagen, men det är inte så att de står på kö för att ge oss lägenheter till Bostad först. Det är svårt eftersom det finns många fördomar kring hemlösa och missbrukare. I slutändan var det vi politiker som bestämde att vårt kommunala bostadsbolag skulle upplåta lägenheter. Det skedde efter politiska påtryckningar.

Vilka var era främsta argument?

Det är viktigt att sätta sig ned och prata med fastighetsägarna så att de känner sig trygga. De är rädda för att det blir stökigt. Vi betonar att vi har en jour som alltid rycker ut och löser problem på plats. Sedan menar vi att det är viktigt att ta socialt ansvar för samhället i stort. Får inte dessa människor en bostad kommer de att falla ännu djupare.

Hur ser kontrakten ut som ni har idag?

Vi har sex lägenheter som ingår i Bostad först-verksamheten. Fem lägenheter tillhör det kommunala

bostadsbolaget och en lägenhet tillhör stiftelsen Karlstadhus, som är delägt av kommunen. Alla kontrakt är förstahandskontrakt. Det vi har med Stiftelsen Karlstadhus är ett renodlat förstahandskontrakt, medan de hos allmännyttan löper månadsvis.

Hur har det gått för hyresgästerna?

Alla bor kvar och det har inte skett några allvarliga incidenter. Alla är inte drogfria och har fått jobb, och det är heller inte säkert att det kommer att hända. Det viktiga är att de erbjuds en värdig och trygg tillvaro och hjälp att ta sig ur sitt missbruk.

Vad är ert nästa steg?

Det är att få loss ytterligare lägenheter. Vi trodde att det skulle lossna efter de första träffarna, men det gjorde det inte. Sedan är det också viktigt att samarbeta med fastighetsägarna så att de inte vräker andra hyresgäster. Kan vi förebygga vräkningar minskar hemlösheten.

Att få loss lägenheter verkar vara ett återkommande problem i många kommuner. Har du några tips?

Skapa möten där man kan prata öppet om problemen som fastighetsägarna ser. Ha med kommunstyrelsens ordförande, det ger mötena tyngd. Bjud gärna in representanter från andra kommuner som kommit längre i sitt arbete med Bostad först, och låt dem dela med sig av sina erfarenheter. •

TEXT: IDA MÅWE

KOMMUNERNAS TIPS: NORRKÖPINGS KOMMUN

KENNETH EDSTRÖM

bostadssamordnare,
Norrköpings kommun

1. Varför blev ni intresserade av att införa Bostad först?

Vi hade även tidigare personer med lång erfarenhet av hemlöshet och komplext missbruk i våra så kallade stödboenden, men ingen vidare struktur på stödet. Vi ville förbättra det. Vår kommun deltog redan vid första Bostad först-träffen i Lund för att få mer kunskap om metoden.

2. Vad är vinsten med detta arbetssätt?

De boende blir bemötta med en annan värdighet. Vi har märkt att de nyktra perioderna blir längre med Bostad först. Det är svårare på ett lågtröskelboende där man bor med andra som missbrukar. Genom Bostad först får de en värdig chans till ett annat liv.

3. Finns det något särskilt man bör tänka på när man inför Bostad först?

Det vi har störst problem med är att förhindra fallen. Det kan vara problemfritt i månader och vi trappar ned besöken. Då börjar den boende dricka igen och det går fort. Ofta hör vi inget förrän det gått för långt. Det slutar med att vi får köra iväg personen på avgiftning. Svårigheten för oss är att lyckas tillräckligt väl med vårt stöd.

4. Vad är ert nästa steg?

För att få ett fungerande liv behöver man både ha en bostad, en sysselsättning och en social förankring. Många blir väldigt ensamma i sina bostäder. Spårar det ur så beror det ofta på gamla missbrukarkompisar som kommer på besök. Det är svårt att klara sig själv och hitta hållbarhet och stabilitet om man inte har sysselsättning och social förankring. Det är frågor vi jobbar vidare med. Vi försöker utveckla och förbättra stödet i form av helhetstänkande kring sysselsättning och social förankring.

5. Hur skiljer sig arbetet i Bostad Först-verksamheten från det kommunen gör för övriga personer i samma målgrupp?

Övriga personer i långvarig hemlöshet och med missbruksproblematik är framförallt hänvisade till våra institutionsliknande boenden. En stor skillnad är att stödet i dessa verksamheter är kopplat till boendet, vilket det inte är i Bostad först. Inom Bostad först finns också en större tolerans för återfall. Sådana incidenter innebär inte att hyresgästen förlorar boende och stöd. Tvärtom jobbar vi vidare och försöker lösa problemen. Stödet i Bostad först sker också mer utifrån individuella behov jämfört med i övrig kommunal verksamhet. •

Ge hemlösa en egen bostad, erbjud sedan massiva hjälpinsatser. Det är i korthet vad Bostad först går ut på.

Bostad först är ett perspektivskifte. Välkommen till ett nytt sätt att tänka!

Finn Larsen och Chicko i Helsingborg fick en Bostad först-lägenhet.

Kommuner som är igång eller på gång med Bostad först

Ge hemlösa en bostad, erbjud sedan skräddarsytt stöd efter de boendes behov. Det är i korthet vad Bostad först går ut på.

Göteborg. Verksamheten drog igång hösten 2013. Idag försöker man köra Bostad först så likt ursprungsidén som möjligt med ett ACT-team.

Helsingborg. Startade ett projekt 2010 som löpte till 2013. Idag är Bostad först en permanent verksamhet.

Karlstad. Började 2013. Bostad först-kontrakten är förstahandskontrakt.

Malmö. Malmö kom igång med Bostad först år 2012. Verksamheten omfattar runt 20 lägenheter, både från allmännyttan och privata fastighetsbolag.

Norrköping. Verksamheten har pågått sedan 2014. Kommunen har anställt tio personer, inspirerade av ACT-modellen, som arbetar med de boende.

Sollentuna. Har en liten Bostad först-verksamhet med cirka 5 lägenheter. Startade år 2013.

Stockholm. Bostad först drivs som ett samverkansprojekt mellan Stockholm stad, Stadsmissionen och Svenska bostäder. Startade år 2010.

Täby. Startade en Bostad först-liknande verksamhet år 2011. Det handlar om en mindre verksamhet med 5 lägenheter.

Örebro. Bostad först drivs av frivilligorganisationerna Verdandi och Ria-Dorkas-Hela människan. Satsningen är ett projekt som löper 2013-2015.

Ale
Eskilstuna
Luleå
Lund
Nyköping
Värmdö
Västerås
Umeå

